

# Història i crítica de la literatura catalana

## Historiografia literària

### *El Noucentisme* <sup>1</sup>

Si bé hem dit que el Modernisme es dona per acabat l'any que va morir **Joan Maragall**, el **1911**, com a data d'inici del **Noucentisme** s'ha pres el **1906**. Cronològicament, per tant, el **Modernisme** i el **Noucentisme** són dos moviments que s'encavallen.

Aquest fet no té res d'estrany, sobretot perquè l'any 1906 el panorama polític, social i cultural europeu havia canviat notablement, i Catalunya, no ho oblidem, volia, per damunt de tot, seguir els passos d'Europa.

En literatura el Noucentisme va defensar el retorn a un classicisme formal.

## 1. Introducció

### ■ 1.1. La Lliga Regionalista i la creació de la Mancomunitat de Catalunya

El **1901** es va crear la **Lliga Regionalista** <sup>ii</sup>, partit que recollia les aspiracions de la burgesia catalana. Durant les dues primeres dècades del segle XX va ser el mitjà amb què aquesta burgesia va voler dur a terme la seva revolució com a classe social.

**Enric Prat de la Riba** <sup>iii</sup> va ser qui va donar forma teòrica al projecte polític de la Lliga, primer a través del diari "*La Veu de Catalunya*" <sup>iv</sup> i després amb el llibre *La nacionalitat catalana* (1906) <sup>2</sup>: la idea era, primer, dur a terme l'acció "Catalunya endins" per aconseguir el control de les institucions públiques catalanes i reformar-les i, després, l'acció "Catalunya enfora" per reformar l'Estat espanyol i establir-hi una hegemonia catalana.

Aquest projecte polític conservador, defensor de l'Església, enfrontat a l'obrerisme i en estat d'alerta davant dels drets individuals democràtics, va atreure les simpaties d'una bona part dels intel·lectuals, que van col·laborar en les diverses empreses que promovia la Lliga. Molts d'aquests intel·lectuals es van convertir en professionals de l'administració, a les institucions públiques catalanes que controlava la Lliga, i van ser els encarregats de tirar endavant el projecte ideològic i cultural d'aquest partit.

---

<sup>1</sup> D'aptes CALAF I VICH, E. et alii. *Càlam I* Barcelona: Editorial Vicens Vives, 2003, pàgs. 184-197.

Pel que fa a aquest tema podeu consultar els docs. Literatura\ Historiografia: **Resum de literatura catalana contemporània 1**; **Resum de literatura catalana balear – II**; **HLC - Resum de literatura catalana fins al Romanticisme**; **HLC - Literatura catalana a les Balears**; i Literatura\ Historiografia\ Segle XX\ Noucentisme: **El noucentisme. Un esbós d'aproximació, per Narcís Comadira**; **Noucentisme i literatura, per J. N. Santaaulàlia**; **Eugeni d'Ors, «Xènius», per Josep Murgades**; **Josep Carner. Un segle de cultura catalana, per Jaume Subirana**; **Josep Maria de Sagarra, per Marina Gustà**; **Josep Pla, per Cristina Badosa**; **Les obres mestres de Josep Carner i Carles Riba, per Jordi Carbonell**.

<sup>2</sup> Obra d'**Enric Prat de la Riba**, publicada a Barcelona pel maig del 1906. És el seu llibre polític més important, on refongué treballs anteriors. Fou molt difós Als països de parla catalana; fou publicat en català a Santiago de Xile (1921) i a Mèxic (1947); a Barcelona hom en féu cinc edicions (1906, 1910, 1930 i 1934, i el 1946, clandestina). L'obra fa una **descripció de la prostració i del redreçament de Catalunya**, explica el sentit del nacionalisme català i el seu paper en l'estructuració d'una forma federativa per a l'estat espanyol.

El 1907 Prat de la Riba va ser elegit president de la Diputació de Barcelona, des d'on va anar configurant el programa de reforma de les institucions públiques catalanes i una fórmula autonòmica per a Catalunya.

El **1914** es va constituir la **Mancomunitat de Catalunya**<sup>v</sup>, resultat de la fusió de les quatre diputacions provincials catalanes, i **Prat de la Riba** en va ser nomenat president. Es va morir l'any 1917, però l'obra que havia començat va continuar fins al 1925, en què la Mancomunitat de Catalunya va ser dissolta, encara que des del 1923 va deixar de ser efectiva, arran del cop d'Estat del general Primo de Rivera.

### ▪ 1.2. Una concreció del programa polític de la Lliga: la lluita per la cultura

Amb el poder polític que va aconseguir la Lliga a la Diputació de Barcelona, primer, i a la Mancomunitat de Catalunya, després, Prat de la Riba va engegar un procés de renovació cultural basat en tres punts:

- a) La creació d'una **estructura docent**, des de l'educació primària fins a l'alta investigació (es van potenciar les escoles de la Mancomunitat, on s'aplicava la tècnica de l'escola activa; es van crear els Estudis Universitaris Catalans, l'Escola Industrial, l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, l'Escola Superior d'Agricultura...).
- b) La **fixació d'una llengua literària** (el **1906** es va celebrar el **Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana**; el **1907** es va crear l'**Institut d'Estudis Catalans**, que es va ampliar el **1911**; i el **1913** es van promulgar les **normes ortogràfiques**).
- c) L'establiment d'una **infraestructura cultural**: una extensa **xarxa de biblioteques** (per exemple, el **1914** es va crear la **Biblioteca de Catalunya**), de **museus** (d'Art Romànic, Arqueològic...), de **publicacions periòdiques** (*Empori*, *La Revista*<sup>vi</sup>) i d'**empreses editorials** (la Societat Catalana d'Edicions, l'Editorial Catalana, la Fundació Bernat Metge...).

### ▪ 1.3. El moviment noucentista

Noucentisme és una paraula que va popularitzar l'intel·lectual **Eugeni d'Ors**<sup>vii</sup> des dels articles que va publicar a "*La Veu de Catalunya*" en una secció que va titular *Glosari*.

La va crear a imitació de la terminologia italiana emprada en història de l'art per anomenar certs segles amb l'enumeració de la centúria: *Trecento*, *Quattrocento*... En català, però, Noucentisme és un mot ambivalent: tant es pot referir a la centúria del segle XX com a l'adjectiu *nou* contraposat a *vell*.

El **Noucentisme** és el moviment politicocultural que, entre el **1906** i el **1923**, aproximadament, recull les aspiracions dels capdavanters de la burgesia catalana, crea una ideologia dels seus interessos i formula uns models de comportament social per fer possible la seva acció reformista.

L'any 1906 es considera la data d'inici del Noucentisme sobretot per tres fets importants: és l'any que la Lliga Regionalista guanya les eleccions, que **Eugeni d'Ors†** comença a publicar el seu *Glosari* a "*La Veu de Catalunya*" i que **Enric Prat de la Riba†** publica "*La nacionalitat catalana*".

Tot i que es considera que la data de la fi del Noucentisme és el 1923, després del cop d'Estat del general Primo de Rivera, es pot dir que a partir del 1917 el moviment ja comença a davallar: després de la mort de Prat de la Riba, l'1 d'agost d'aquell any, la Lliga comença a decaure i es converteix en un partit cada cop més de dreta, defensor dels seus interessos de classe; per això els intel·lectuals trenquen el pacte que hi havien mantingut.

Tanmateix, les noves generacions van continuar la lluita per aconseguir els ideals que s'havien proposat tant els modernistes com els noucentistes, però fora dels esquemes rígids que havia marcat el Noucentisme.

#### ▪ 1.4. Ideologia i ideari del Noucentisme

Des del **1903** uns quants joves intel·lectuals encapçalats per **Josep Carner**<sup>viii</sup> van publicar diversos articles d'opinió a la revista "*Catalunya*" on van anar definint les **bases ideològiques del Noucentisme**: literàriament, partien del rebuig de tot allò que tingués a veure amb el **Modernisme**, però en salvaven l'**Escola Mallorquina** i la prosa de **Joaquim Ruyra**<sup>ix</sup>; defensaven l'artificiositat davant de l'espontaneisme modernista i el ciutadanisme per damunt del ruralisme.

Però el veritable ideòleg del Noucentisme va ser **Eugeni d'Ors†**. A partir del 1906 Ors va començar a fer una tria seriosa del que havia aportat el Modernisme al Noucentisme: en va potenciar els aspectes que s'adeien amb els interessos de la classe social hegemònica, la burgesia, i en va bandejar els que li eren contraris.

A partir d'aquí va establir la **ideologia del nou moviment**, que es basava, sobretot, a considerar la raó i l'intel·lecte sempre per damunt del sentiment i de l'instint, i el principi de la realitat per damunt del principi del plaer; s'havien de defugir les postures extremes i es defensava la contenció i la laboriositat més que el geni creador.

Aquests pressupòsits es concretaven en l'exaltació del present (consciència de viure una nova era a causa dels canvis històrics que es produïen) i la revisió del passat (entroncament amb la tradició clàssica –l'antiguitat i el Renaixement– i rebuig d'èpoques considerades negatives –l'edat mitjana i el romanticisme–).

Aquests postulats ideològics són la base de la formulació de l'ideari noucentista, que gira entorn d'uns mots clau que els noucentistes repetien contínuament per arribar a imposar el que significaven.

## Intervenció

**Eugeni d'Ors** va aplicar aquest mot a l'acció que s'havia de dur a terme perquè tots els afers públics funcionassin correctament. Es tractava, per tant, d'intervenir activament per canviar les coses, d'actuar, d'exercir una funció dirigent sobre la societat. Quan aquesta intervenció la va referir als afers polítics la va anomenar més concretament *imperialisme*; quan la va referir als afers estètics i literaris, *arbitrarisme*.

## Imperialisme

Aquest terme, que era una manera còmoda de no haver de fer servir el mot nacionalisme, subratllava el caire antiseparatista del catalanisme burgès i recollia l'aspiració de la burgesia d'enderrocar l'Estat oligàrquic i reemplaçar-lo per un Estat burgès modern. Incloïa també la justificació que obligava un sector d'intel·lectuals a construir una estructura institucional per modernitzar Catalunya.

## Arbitrarisme

**Eugeni d'Ors** va aplicar un mot a una manera de fer, aquesta vegada en l'àmbit estètic i literari, que es contraposava directament a l'espontaneisme: l'arbitrarisme, o sigui, el dret i el deure del creador d'intervenir en la seva obra per dominar-la i ordenar-la amb voluntat transformadora.

No deixa de ser el mirall de l'intervencionisme aplicat a la cultura, de manera que des de la política fins a la societat i la creació literària s'ha de tenir el poder de triar i aplicar les convencions artificioses que calguin.

## Classicisme

Tot i que el concepte de classicisme ja l'havia incorporat el moviment modernista, en el Noucentisme es converteix en una consigna d'ordre, embolcallada amb la preceptiva estètica adient, per crear un sistema regulador de la vida social i política. A Catalunya el classicisme substitueix una tradició i un llenguatge propis com a punt de referència.

## Mediterranisme

Si el classicisme comporta el seny i la raó, el mediterranisme hi aporta la claror del paisatge mediterrani, com a contraposició a les boires nòrdiques que havia assimilat el Modernisme. I també significa el retorn als orígens i el llegat del classicisme pel que fa a l'organització política de les ciutats Estat gregues. La **ciutat** és el centre entorn del qual s'estructura la societat burgesa en contra de la influència que encara exercia el món rural. La **Catalunya-ciutat**, identificada amb Barcelona, va ser un dels ideals polítics de la Mancomunitat.

## Civilitat

La ciutat era el marc ideal per demostrar que l'home, amb l'acció conjunta d'imperialisme i d'arbitrarisme, havia de **tendir a la civilitat com a model de vida europeu perfecte**. Era important anar imposant aquest **mot clau davant la conflictivitat social** que justament es vivia en aquella època.

## Obra ben feta

I, realment, el que pretenien els noucentistes amb tot aquest ideari era **vetllar per la perfecció com a objectiu final**. Calia treballar molt per poder acostar Catalunya al model de capitalisme competitiu europeu, que entén que per damunt de tot, fins i tot per damunt de l'obrer, hi ha d'haver la satisfacció de la feina ben feta.

### ▪ 1.5. La normalització lingüística

Després de tres segles en què el català havia anat perdent ús social per reduir-se a l'ús familiar, la **Renaixença**, influïda pel naixent **Romanticisme**, havia fet la identificació entre llengua i pàtria, fins al punt que l'una es va convertir en el símbol de l'altra. **Els modernistes van intentar dur a terme la unificació de la llengua, però els va faltar unitat i, sobretot, un poder polític darrere.**

El **Noucentisme** va aconseguir aquest objectiu gràcies al poder polític de la **Mancomunitat**. Bé que la Mancomunitat no va fer una política lingüística pròpiament dita, va dur a terme la unificació del català com a llengua de cultura per equiparar-la amb les altres llengües europees.

Amb aquest objectiu, l'any **1906** es va celebrar el **Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana**, en què van participar romanistes europeus que van contribuir a la consolidació científica del català. Més tard, el **1911**, es va crear la **Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans**, i **Prat de la Riba** va posar al capdavant de les oficines lexicogràfiques d'aquesta secció un home clau en la normativització de la llengua: **Pompeu Fabra** <sup>x</sup>.

Per dur a terme la reforma lingüística, Fabra es va basar en **cinc criteris**, que corresponen a alguns dels preceptes del programa teòric del Noucentisme:

- a) **Creació d'un registre supradialectal** a partir del dialecte barceloní que incloïa les característiques més rellevants de les altres varietats de la llengua.
- b) **Economia lingüística**, que consistia a **simplificar les formes per facilitar-ne la màxima difusió**.
- c) **Especificitat**, que consistia a accentuar aquells trets característics de la llengua que posen més en relleu la seva identitat.
- d) **Funcionalització**, que tenia en compte l'adopció de solucions de les formes més usuals.

e) Intel·lectualització, que comportava l'adopció dels recursos necessaris perquè la llengua pogués expressar tant el registre científic com l'humanista.

Les *Normes ortogràfiques* van ser publicades l'any **1913**; l'any **1917**, el *Diccionari ortogràfic*, i el **1918**, la *Gramàtica catalana*. L'obra de **Pompeu Fabra**† va culminar el **1932** amb la publicació del *Diccionari general de la llengua catalana*.

## ▪ 1.6. La literatura noucentista

El **Noucentisme**, per tant, no va ser un moviment estrictament literari. Va crear tota una ideologia sobre com havia de ser la literatura, perquè considerava que la literatura havia d'estar al servei d'unes idees d'ordre social que reflectissin una doctrina política.

Com a moviment ciutadà, i com a reacció contra el ruralisme, el Noucentisme va bandejar la literatura d'ambientació rural en què les forces tel·lúriques actuen d'una manera incontrolada. Per contra, va propiciar el tema urbà, on els personatges actuen amb educació i la natura hi és domesticada.

Per tal d'imposar els valors que defensava el moviment, la literatura només podia reflectir la realitat tal com volia que fos, no tal com era. Per això, el primer aspecte de la literatura noucentista que cal destacar és l'artifici, resultat d'una recerca tècnica, deliberada i astuta.

En un art així, hi té una importància fonamental la perfecció formal. Aquest ideal de perfecció només es podia aplicar a un gènere literari: la poesia. Per això la literatura noucentista es redueix bàsicament a la producció poètica.

## 2. Eugeni d'Ors

### 2.1. Vida

**Eugeni d'Ors**† va estudiar dret filosofia i lletres. Atret pel periodisme, va començar a col·laborar al setmanari "*El Poble Català*" amb el pseudònim de **Xènius**, amb el qual es va consagrar quan va entrar a treballar a "*La Veu de Catalunya*" el 1906.

El 1911 **Enric Prat de la Riba**† el va nomenar secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans. Des d'aquest càrrec, Eugeni d'Ors va dur a terme la seva tasca com a organitzador de la política cultural del Noucentisme.

Després de la mort d'Enric Prat de la Riba va ser elegit president de la Mancomunitat **Josep Puig i Cadafalch**<sup>xi</sup>, amb el qual Eugeni d'Ors era incompatible. El 1921 va deixar Catalunya i ja no va tornar a escriure mai més en català.

## 2.2. Obra

**Eugeni d'Ors** és l'autor d'una única obra: el *Glosari*. Aquesta obra constitueix un nou gènere literari, inventat per ell: la **glosa** (Ors mateix en confirma la invenció pel fet que, després de la reforma ortogràfica de l'any 1913, no en va voler canviar la grafia). Es tracta d'un assaig breu, no superior a una pàgina, que amb un estil enlluernador mira de persuadir i fer reflexionar sobre fets diversos que afecten la vida col·lectiva.

Per mitjà de les gloses Eugeni d'Ors va exposar tot el programa del Noucentisme. I com que es tractava d'una reforma, per dur-la a terme va crear un llenguatge nou. Ors fa servir un estil molt particular que es caracteritza pel to parabòlic que té: hi abunden els símils, i l'expressió, especialment la sintaxi, és barroca i fa ús de recursos efectistes per atraure l'atenció del lector.

Ors no és solament l'ideòleg del Noucentisme, sinó un literat. Va publicar llibres muntats a partir d'una colla de gloses referides a un mateix tema. D'entre totes convé destacar *La Ben Plantada*, en què s'explica l'estiu d'una noia, la Ben Plantada, que Xènius converteix en símbol de la Catalunya noucentista i en la personificació dels valors de la classe burgesa.

### Text (1)

*«Així, d'acostar-se a la Ben Plantada, hom esdevé millor. D'ésser presidit per la Ben Plantada, hi ha un guany de noblesa especial. Pels volts de la Ben Plantada tot és ordre i acord. Que ella deu ésser l'eternitat mateixa tomada bella aparença i gai instant. Res no hi ha comparable a aquesta influència, La influència. l'ensenyament de la Ben Plantada! Si la pogués contemplar així, i aprendre d'ella, no una petita colla d'homes. sinó tota la meva terra, amb les seves gents! Si vinguessin a l'escola de la Ben Plantada les generacions a guanyar-hi serenitat, a guarir de romanticisme. a salvar-se de mentides i captar-hi estil i normes de bellesa i ben viure, i tots abjuressin davant d'ella dels errors passats, i els ciutadans, els poetes, els artistes, els arquitectes, els polítics, els negociants, els mestres d'estudi sabessin, d'aquest punt endavant, infondre una mica de l'esperit de tan escaienta i profunda ensenyança a llur acció i llurs obres!»*

Eugeni d'Ors: *La Ben Plantada*

### Activitats del text 1

1. Cada vegada que Xènius escriu "la Ben Plantada" posa-hi "el Noucentisme". Quina conclusió n'extreus?
2. Subratlla tots els mots que es poden reduir als mots clau del Noucentisme. Són conceptes positius o negatius?
3. A què es refereix Eugeni d'Ors quan parla dels "errors passats"?
4. Explica com han de ser les accions i les obres dels ciutadans, dels poetes, dels artistes...

## 3 Guerau de Liost

### 3.1. Vida

**Jaume Bofill i Mates**<sup>xii</sup> va utilitzar un pseudònim per donar-se a conèixer literàriament: **Guerau de Liost**. Va triar “Liost” perquè era el nom d’una masia perduda del Montseny, i “Guerau” perquè li ho va suggerir el seu gran amic i mestre, **Josep Carner**<sup>1</sup>, pel ressò medieval (“gòtic i catalanesc”, segons el mateix Carner) que tenia el nom.

Fill d’una família de propietaris rurals que ja s’havia instal·lat a Barcelona abans de néixer el poeta, va estudiar alhora dret i filosofia i lletres, i de seguida va començar a col·laborar com a periodista a *“La Veu de Catalunya”*. Va intervenir activament en la vida política de l’època al costat de **Prat de la Riba**<sup>1</sup> i va escriure algunes obres de reflexió política, com ara *Una política catalanista* (1933). En aquest aspecte va destacar com a orador.

### 3.2. Obra

**Guerau de Liost** va ser l’autor que aplicà amb més rigor les normes estètiques noucentistes a la creació poètica. Així, en reculls poètics com ara *Somnis* (1913), *La ciutat d’ivori* (1918), *Selvatana amor* (1920), *Ofrena rural* (1926) i *Sàtires* (1929), trobem una poesia que es caracteritza, sobretot, per la perfecció formal, fins al punt que en alguns poemes fa pensar que primer establí la rima i després hi aplicava el contingut. Influït pels clàssics i simbolista alhora, però lluny del simbolisme modernista: rigorós, ordenat, clar, perfecte.

Però Guerau de Liost és conegut, sobretot, pel seu primer llibre de poemes, sorgit en plena eclosió del Noucentisme: *La Muntanya d’Ametistes* (1908), un cant al Montseny. Agudesa en l’observació dels objectes, riquesa en la descripció dels paisatges, domini del llenguatge... li permeten recrear uns espais naturals idíl·lics que són un contrapunt de la natura llòbrega dels modernistes.

#### «La Muntanya d’Ametistes»

Va ser Josep Carner qui va suggerir a Guerau de Liost el títol per al seu primer llibre de poemes, la segona edició del qual, del 1933, ell mateix va prologar: basant-se en la llegenda que antigament els romans havien explotat les ametistes del Montseny i en el color morat fosc de la muntanya, com el de l’ametista, Guerau va titular aquest llibre, emblemàtic dins el marc del Noucentisme, *La Muntanya d’Ametistes*.

Dividit en set seccions, que diferencia amb noms de ressons clàssics (Gea, Uranos, Flora, Kronos...), Guerau de Liost hi presenta una imatge de la natura sempre idealitzada i simbolitzada pel Montseny, que arriba a convertir en una muntanya sagrada.

La imatge perfecta que té Guerau d'aquesta natura el duu a identificar-s'hi, i ell n'és absolutament conscient, perquè ja ho anuncia al lector només començar el llibre: “*La dolçor que hi trobis parlarà de tu. / L'amargor que hi hagi parlarà de mi.*”

L'estructura del llibre és perfecta, ordenada, metòdica, i tots els detalls hi són molt ben triats, bé que a la segona edició ell mateix hi va introduir canvis importantíssims, fins al punt que podríem arribar a parlar de dos llibres diferents.

Era tan evident que *La Muntanya d'Ametistes* representava una fita del Noucentisme, que la primera edició del 1908 va ser publicada amb un pròleg escrit per **Eugeni d'Ors**, un pròleg a manera de manifest del Noucentisme, en què l'ideòleg fa un cant a la perfecció de la paraula, al domini de la natura per part del poeta, al seny i a la contemplació, a la saviesa, i arriba a afirmar: “*El miracle està, que això que semblava obra de mort, hagi esdevingut, de tan perfecta, obra de vida. Perquè la vida no és altra cosa que la perfecció.*”

## Text (2)

*El pla més alt ondula com un diví desert.  
El sol a frec de terra es va allunyant i es perd.  
La nit encaputxava el pic de les Agudes.  
La lluna plena surt d'afraus inconegudes.  
S'afolla la ramada: bracegen els pastors  
i xiulen de les fones els rocs aturadors  
que si no camatrenquen, escapcen una banya  
ja consentida. Borden amb gelosia estranya.  
de subaltern els gossos d'atura malcarats.  
I la ramada salta de Coll Pregon als prats.  
Rastre no hi ha de sol; s'ha esblanqueït la lluna,  
que ja no frega res fora del cel, com una  
donzella que es tomava, a mig camí. prudent,  
i la corona tot l'estol del firmament.  
En ser a Coll de Joan, tancava la ramada.  
La joia dels cabrits saluda amb cants d'albada,  
i pel llindar balder traspua el pòsit groc  
que aixequen els tions des de la llar de foc.*

Guerau de Liost: “Del pla de la calma”, *La Muntanya d'Ametistes*.

## Activitats del text 2

1. A “Del pla de la Calma” Guerau de Liost planteja una situació en una escenografia concreta. Fes-ne la glossa.
2. Al poema de Guerau de Liost hi ha molts encavalcaments. Defineix aquest recurs i mira de trobar-hi una justificació en funció de la versificació.
3. Fes el recompte sil·làbic dels versos de “Del pla de la Calma”. Com s'anomenen els versos d'aquest poema? I les estrofes?

## 4 Josep Carner

### 4.1. Vida

**Josep Carner**† va començar a col·laborar a dotze anys a la revista “*L’Aureneta*”, i a tretze començava alhora les carreres de dret i de filosofia i lletres. El **1899** va guanyar un **premi als Jocs Florals de Barcelona**.



Retrat de Josep Carner.

A partir del **1902** ja el trobem com a col·laborador assidu a “*La Veu de Catalunya*” i de director d’una revista literària, “*Catalunya*”. El jove Carner aviat es converteix en un punt neuràlgic del moviment noucentista i a poc a poc la seva imatge com a poeta es va consolidant.

Però quan, l’any **1921**, va entrar a formar part de la diplomàcia, es va allunyar físicament de Catalunya, tot i que mai no va perdre el contacte amb el món intel·lectual i polític català. A causa de la Guerra Civil es va exiliar a Mèxic, on va viure fins al **1945**. En tornar a Europa, es va instal·lar definitivament a Bèlgica.

### 4.2. Obra

Josep Carner va publicar, el **1904**, el seu primer llibre de poesia, el *Llibre dels poetes*, on es començava a perfilar **una poesia treballada, uns versos entre la ironia i la tendresa**. I, com si Carner jugàs a fer exercicis retòrics, va publicar el **1905** el *Primer llibre de sonets* i el **1907** el *Segon llibre de sonets*, que atemptaven contra la moda encara influent del **Modernisme**. Però va ser la publicació d’*El fruit saborosos* el **1906** que va imposar la figura de Carner per damunt de qualsevol altre poeta del seu temps.

Van ser els llibres de poesia que va publicar entre **1911** i **1924** els que el van fer “el príncep dels poetes”. Ja el mateix any **1911** va escriure *Verger de les galanies*, un exercici formal que recorda els tòpics heretats des d’antic sobre les dones: la virtut, la bellesa, la vanitat... D’un aire més romàntic és *Les monjoies* (**1912**), on el jo líric parteix de nou de la realitat quotidiana per idealitzar-la. El **1914**, amb la publicació de *La paraula en el vent* i *Auques i ventalls*, Carner assoleix la maduresa literària. El **1918** publica *Bella terra, bella gent*, amb un fort component patriòtic. Clou aquesta etapa *La inútil ofrena* (**1924**), antologia de poemes amorosos.

*El cor quiet* (**1925**), *El veire encantat* (**1933**) i *La primavera al poblet* (**1935**) conformen una nova etapa de la seva poesia que es caracteritza per la reflexió i la introspecció sobre temes que ja havia tractat, sobretot el pas del temps.

La Guerra Civil i l’esfondrament que això va suposar del món que havia conegut van desembocar en la publicació l’any **1941**, a l’exili, d’una de les obres més ambicioses del poeta: el poema narratiu *Nabí*. Des d’aquell moment i fins a la seva mort, Carner va dedicar-se a revisar la seva producció anterior per preparar la seva obra completa, encara que introduint-hi alguns poemes inèdits.

D'altra banda, tot i que Carner és conegut fonamentalment com a poeta, va publicar tres volums de proses sobre motius casuals de la vida quotidiana, a mig camí entre la narració i el periodisme, *Les planetes del verdum* (1909), *La creació d'Eva* (1922) i *Les bonhomies* (1925), i diverses obres de teatre, entre les quals destaca *El giravolt de maig* (1928).

Carner va escriure articles sobre teoria poètica on explicà la gènesi de la seva poesia, la *Teoria de l'ham poètic*, que es basa en el poder d'una sola paraula o d'un vers per començar a escriure un poema, com si la paraula fos un ham de pescar.

Pel que fa a la seva aportació a la llengua, Carner va tenir sempre una clara consciència de la bellesa que porta implícita l'idioma. Hi va incorporar neologismes, va recuperar arcaïsmes i va utilitzar molts mots populars i dialectals.

### «Els fruits saborosos»

*Els fruits saborosos* és un recull de divuit poemes que ressegueixen el pas del temps des de la infantesa fins a la vellesa i la mort. Hi destaquen els moments de felicitat, de bellesa i de plenitud. Les diverses etapes de la vida són presentades com fruits saborosos que s'han de tastar pel simple plaer de viure. El pas del temps hi és acceptat serenament, d'una manera dolçament melangiosa, i la visió global que Carner ens ofereix de la vida és innocent, estilitzada, idíl·lica.

Cada poema presenta una etapa de la vida (infantesa, maduresa i vellesa) i un fruit (que s'esmenta sempre al títol del poema) com a símbol d'aquesta etapa; els protagonistes, majoritàriament dones i criatures, tenen noms clàssics, però no mitològics (Aglae, Iris, Mirtila, Agavé...).

La infantesa hi és tractada com una etapa de felicitat incondicional, i les criatures la viuen a través dels sentits com si hagués de ser eterna. Però si les criatures s'acosten a l'adolescència ja pensen més en el demà, i Carner aprofita per moralitzar: a "*Els albercocs i les petites collidores*", Mirtila, previsor, diu a la seva amiga Iris que més val deixar albercocs (un fruit de final de primavera) a l'arbre perquè la mare en faci confitura per a l'hivern:

*Diu Iris a Mirtila:  
–Amiga, jo no sé..  
¿Tants d'albercocs li deixes  
al vell albercoquer?*

La maduresa és protagonitzada per dones, i es localitza, sobretot, entre l'estiu i la tardor: Carner les acosta al món quotidià que les envolta (la cuina, la cura dels fills, la maternitat, la sensualitat, la bellesa que se'n va...) també en un ambient plàcid i equilibrat i sempre emmarcat en una vida matrimonial perfecta. "*Aglae i les taronges*", per exemple, presenta Aglae, una dona embarassada que pren una taronja de l'arbre (és un fruit de tardor), la mossega per extreure'n el suc i la deixa caure a terra. Carner, en uns versos magnífics, les identifica:

*I veu la piadosa taronja que fou bella,  
i jeu abandonada del rec vora l'espill.  
De la muller la sort li transpareix en ella:  
fer-se espremuda i lassa per la frescor del fill.*

Carner dedica sis poemes més a la vellesa, que no és tan idíl·lica com les altres dues etapes perquè, malgrat que en destaca la tranquil·litat i la dolçor, la solitud i la tristesa hi són ben presents: “*Agavé i les castanyes*” (un fruit de plena tardor) presenta una dona vella que viu sola en una casa molt gran, i tot i que el tractament que en fa Carner és de molta tendresa, l’acostament de la mort en soledat dóna al final del poema un to molt dur:

*I les passades hores, com van tornant-se xiques,  
i en les properes, quina foscor, quin fred mortal!  
Agavé té les mans suaus i fredoliques;  
planyent-la, sos anells ja són d’un or malalt.*

Malgrat la proximitat de la mort, la malaltia, la solitud i la tristesa, ni els personatges ni les paraules de Carner es deixen endur mai per la tragèdia, sinó que qualsevol etapa de la vida, fins i tot la més dura, és acceptada, si cal amb dolça resignació. És el caràcter noucentista, en què tot ha de ser harmònic, equilibrat, ordenat, perfecte, artificios i classicitzant: **arbitrari**.

### «El cor quiet»

Encara que les tècniques no canvien, a *El cor quiet* s’hi observa un canvi. Carner, en general, hi defuig la dispersió i concentra la seva atenció en la reflexió sobre la condició humana i, sovint, en l’evocació. El títol expressa aquesta serenitat (el cor del poeta intenta entendre el món des de la quietud) amb què s’enfronta a la realitat, una realitat que és molt lluny d’allò que havia imaginat i d’allò que pot entendre.

*El cor quiet* esdevé un llibre central en la seva trajectòria: és una síntesi perfecta de tot el seu pensament com a poeta. L’estructura també és perfecta, molt ben travada, de manera que la primera secció i l’última concentren el nucli sobre el qual gira tot el llibre.

“*Les nits*” ens presenta un àmbit en el qual tot és possible, fins i tot el misteri, perquè en el fons a la vida tot és misteri, i com més volem saber, més limitats ens sentim. L’últim misteri, és clar, és la mort (“*La Mort ve a passejar-se cada nit / pel meu carrer, com un festejador, / i fa una serenata més fina que el sentit: / flautes d’angoixa i violins de por.*”). Els dubtes l’aboquen a l’única explicació possible: la creença en Déu.

Tot i això, després d’un recorregut molt confiat per ambients i per paisatges diferents, el final del llibre recupera el tema inicial, com un cicle que es tanca, però ara des d’una òptica més madura, més serena, d’acceptació del dubte, de l’inconegut i de la mort.

### Text (3)

*Aquest camí tan fi, tan fi,  
qui sap on mena!  
És a la vila o és al pi  
de la carena?  
Un lliri blau, color de cel,  
diu: -Vine, vine!-  
Però: -No passis!- diu un vel  
de teranyina.  
Serà drecera del gosat,  
rossola ingrata,  
o bé un camí d'enamorat.  
colgat de mata?*

*És un recer per adormir  
qui passi pena?  
Aquest camí tan fi, tan fi,  
qui sap on mena?  
Qui sap si trist o somrient  
acull a l'hoste?  
qui sap si mor sobtadament  
sota la brosta?  
Qui sabrà mai aquest camí  
a què em convida!  
I és camí incert cada matí,  
n'és cada vida!*

Josep CARNER: "Cançoneta incerta", *El cor quiet*.

### Activitats del text 3

1. Fes l'estudi mètric del poema.
2. Partint del fet que aquest poema és una al·legoria de la vida, cerca totes les expressions metafòriques que hi facin referència.
3. Explica què és una al·legoria.

### «Nabí»

*Nabí* és la història d'un home que vol trobar-se ell mateix. El marc bíblic i el personatge de Jonàs van servir de pretext al poeta: Jonàs és el personatge més divertit de la Bíblia, insòlit, amb una història que admet un cert vessant irònic per poder ser manipulada literàriament.

En hebreu *nabí* significa *intèrpret*, aquell que parla inspirat per Déu, i és justament el paper que du a terme Jonàs sense saber-ho. Però, qui és Jonàs? Jonàs és un home que al llarg de la seva vida ha de superar unes proves, entre les quals hi ha la de sortir del ventre d'un peix que se l'empassa durant uns dies.

El fet d'estar tancat, aïllat del món, en definitiva reclòs en ell mateix, fa que arribi a entendre el món que l'envolta, la tasca que li encomana Déu, i quan en surt, el que era incomprensió es converteix en comprensió, en saviesa.

### Text (4)

*Ni el pèlag que s'abissa ni el vent ja no em fan nosa.  
Mon seny en la fosca reneix.  
Ja só dins una gola més negra, millor closa;  
i crec, dins el ventre d'un peix.  
S'han envaït, d'una botada a l'embranchida,  
ma petitesa, mon esglai.  
Re no em distreu. dubte no m'heu, desig no em crida:  
Déu és el meu únic espai.*

Vaig, d'una empenta, sota la rel de les muntanyes  
 o só llençat, d'un cop rabent,  
 a l'aigua soma: allí va dibuixant llivanyes  
 l'estel en l'escata batent.  
 Déu juga. Déu ens tira lluny i mai no ens llença.  
 Canto son nom amb veu igual,  
 orb, doblegat, corb esperant una naixença  
 dins la cavorca sepulcral.  
 Al manament de Déu neguí les meves passes.  
 -Qui et fos -vaig dir-li- inconegut!-  
 Per'xó sóc en les ones, car elles, jamai lasses,  
 de fer i refer tenen virtut.  
 Ell en l'abís de tot sement mon cos embarca  
 perquè hi reneixi per a Ell.  
 I jo hi só refiat com Noè en la seva Arca  
 i Moisès en el cistell.  
 Oh lassos peus, oh mes cansades vagaries,  
 no m'haveu dat sinó dolors,  
 Sense l'angoixa ni la càrrega dels dies  
 com el nonat sóc a redós.  
 I si el meu seny es priva de signes il·lusoris,  
 dins l'impossible visc ardit.  
 I un dia, en llur follia, els savis hiperboris  
 diran que aquest peix no ha existit.

Josep CARNER: *Nabí* (fragment).

#### Activitats del text 4

1. Fes l'estudi mètric d'aquest fragment de *Nabí*.
2. Llegeix la història del profeta Jonàs, que s'explica al llibre homònim de la Bíblia, i mira d'interpretar el significat d'aquest fragment.
3. Per què el poeta es compara amb Noè i Moisès?

#### Comentari d'un poema

*Menja maduixes l'àvia d'abans de Sant Joan;*  
*per més frescor, les vol collides d'un infant.*  
*Per'xò la néta més petita, que és Pandara,*  
*sabeu, la que s'encanta davant d'una claror*  
*i va creixent tranquil·la i en admiració*  
*i a voltes, cluca d'ulls, aixeca al cel la cara,*  
*ella, que encara no diu paraules ben ardides*  
*i que en barreja en una música els sentits,*  
*cull ara les maduixes arrupides,*  
*tintat de rosa el capciró dels dits.*  
*Cada matí l'asseuen, a bell redós del vent,*  
*al jaç de maduixeres.*  
*I mira com belluga l'aire ombres lleugeres,*

*i el cossiró decanta abans que el pensament.*  
*Li plau la corretjola i aquell herbei tan fi,*  
*i creu que el cel s'acaba darrere del jardí.*  
*En va la maduixera son bé de Déu cobria;*  
*en treure les maduixes del receret ombriu,*  
*Pandara s'enrojola, treballa, s'extasia:*  
*si n'ha trobat més d'una, aixeca els ulls i riu.*  
*Pandara sempre ha vist el cel asserenat;*  
*ignora la gropada i el xiscler de les bruixes.*  
*És fe i és vida d'ella la llum de bat a bat.*  
*El món, en meravelles i jocs atrafegat,*  
*és petit i vermell i fresc com les maduixes.*

Josep CARNER: "Com les maduixes", *Els fruits saborosos*.

## Anàlisi del poema

### El primer poema: estructura formal

“Com les maduixes” és el primer poema del llibre *Els fruits saborosos*. Es tracta, com ja hem dit abans, d'un llibre que conté divuit poemes, tots referits a un fruit com a símbol d'una època de la vida de l'home.

Formalment, es tracta d'un poema de vint-i-cinc versos alexandrins (amb una cesura perfecta a la sisena síl·laba) en una sola estrofa que alternen amb dos versos decasíl·labs seguits (el novè i el desè) i un sol vers hexasíl·lab (el dotzè). La rima és molt variada: en dos casos hi ha versos apariats, però la majoria funciona com als quartets, i la rima hi és creuada o encadenada, excepte els cinc últims versos, que formen un quintet si partim de la rima i, com veurem més endavant, pel contingut, i rimen d'aquesta manera: ABAAB.

### Les maduixes, la primavera i la infantesa: Pandara

Carner ja posa a prova el lector només començar: una hipèrbaton desordena la sintaxi del primer vers, i l'al·literació del so nasal [m] ens trasllada de seguida al sentit del gust: “Menja maduixes l'àvia”. Però ens adonem de seguida que no és pas l'àvia la protagonista del poema, sinó que, com si es tractés del cicle de la vida, les maduixes les hi cull “la néta més petita”. Hauria estat estrany que fos un personatge de la vellesa perquè les maduixes “d'abans de Sant Joan” es cullen a la primavera, i la primavera és l'estació que simbolitza la primera edat de la vida, o sigui, la **infantesa**.

La protagonista és Pandara, amb un nom de ressons clàssics (Pandora és, segons la mitologia grega, la primera dona), i des del tercer vers fins al vuitè el poeta s'entreté a descriure com és aquesta criatureta amb un “sabeu” que, malgrat que el poeta no s'implica en cap moment, aquí busca la complicitat del lector: s'encanta, s'admira de les coses, encara no sap parlar... I al novè vers es recupera l'acció present del poema i trobem Pandara collint maduixes amb un vers en què Carner uneix forma i contingut en una imatge visual perfecta, perquè ens fa veure els ditets de Pandara: “tintat de rosa el capciró dels dits”.

### Un món protegit, innocent, perfecte: el cel s'acaba darrere del jardí

L'acció continua, i Carner passa a descriure'ns com viu la petita enmig del món que l'envolta: protegida (“a redós del vent, / al jaç de maduixeres”), només li deixen veure “l'airet” que belluga “ombres lleugeres”, que no li fan ni por (amb una metonímia molt ben aconseguida, perquè l'airet no belluga les ombres, sinó les fulles que fan ombra), i aquest sentit de protecció se sintetitza en un vers meravellós que es converteix en el vers clau de tot el poema: “i creu que el cel s'acaba darrere del jardí”. Però no solament és el vers clau del poema, sinó que resumeix tota una filosofia: Pandara viu en un món innocent, pur, ordenat, tranquil. El món de Pandara, per tant, és com l'arcàdia noucentista, la perfecció; en definitiva, la felicitat.

## Un final cíclic: “petit i vermell i fresc com les maduixes”

Però sobretot la felicitat de Pandara és plena perquè “sempre ha vist el cel asserenat”. Ens vol dir Carner que la felicitat és la ignorància i que quan comencem a conèixer “la gropada i el xiscler de les bruixes” (metàfora del món dels adults) ja no podem ser feliços?

I, finalment, Carner clou el poema amb dos versos que reprenen el pretext de les maduixes (les tres últimes paraules són les mateixes paraules del títol del poema) en una estructura cíclica, perquè, després de descriure Pandara, ens ha descrit el món de Pandara, que en el fons era el nucli del poema, i ara ens el sintetitza: tot aquest món innocent, tranquil, lluny de pors i de problemes, “és petit i vermell i fresc com les maduixes”.

### Text (4)

*A Carles Riba*

*Vindreu encara, alades,  
oh imatges, oh tonades,  
vora d'un cor transit?  
Veuré mai més les fades  
pel caminal guarnit  
de fulles trepitjades?*

*Passada ma verema,  
la boira veig muntar.  
Tant és: fins l'hora extrema  
que el món s'esvairà,  
val més cantar que témer  
i témer que oblidar.*

Josep CARNER: “En el davallant”, *Obra completa. Poesia.*

### Activitats del text 4

1. Explica la mètrica i la rima del poema i digues de quin tipus d'estrofa es tracta.
2. Quina figura retòrica domina a la primera estrofa? A qui es dirigeix el poeta?
3. Quina etapa de la vida del poeta et sembla que representa el “*caminal guarnit / de fulles trepitjades*”? Per què?
4. Explica detalladament la metàfora pura que s'estableix entre la vida del poeta i el primer vers de la segona estrofa: “*Passada ma verema*”
5. La “boira” de la segona estrofa pot ser, linealment, la boira que sovint hi ha pels paisatges de Bèlgica, que és on vivia Carner quan va escriure el poema, però metafòricament quins sinònims hi podríem aplicar?
6. Reflexiona sobre l'expressió “tant és” referida a “l'hora extrema”, o sigui, a la mort.
7. Els dos últims versos són una sentència: què no ha de “témer” el poeta ni ningú? Explica la sentència amb les teves paraules.

## Notes

### Notes

<sup>i</sup> **Maragall i Gorina, Joan** (Barcelona 1860 - 1911)

Escriptor. Després d'anys en contradicció entre les seves aspiracions romàntiques i la perspectiva d'haver d'adaptar-se a una pacífica vida burgesa, vers el 1890 acceptà la pertinença a la seva pròpia classe, arran tant de l'ingrés (1890) al «Diario de Barcelona» com del casament (1891) amb **Clara Noble** (de qui tingué 13 fills). Anà consolidant també la vocació literària, mentre creixia la seva cotització entre un grup reduït —però prestigiós— d'intel·lectuals (entre els quals, **Josep Yxart**), que el 1891 li publicaren, com a present de noces, la seva primera *plquette*, *Poesies originals i traduccions*. La novetat de la seva poesia consistia en el rebuig conscient de la retòrica del romanticisme autòcton i un retorn a l'expressió senzilla d'experiències afectives reals, feta a través de visions de la natura. A la darrerria del 1892 la seva vocació intel·lectual era ja fermament establerta, i concebia i duia a la pràctica l'ambició d'esdevenir l'agitador de la burgesia empenyent-la cap a una ideologia dinàmica, cosmopolita i moderna: la seva campanya periodística de 1892-93 és un dels factors bàsics en l'aparició del *modernisme*. En aquest període rebutjà tota tradició, defensà l'aventurisme intel·lectual i professà un aristocratism *anarquitzant* i *nietzscheà* (*Poesies*, 1895). A *L'oda infinita* (1888), Maragall exposa la seva doctrina poètica: el poeta com a visionari i mèdium d'una realitat transcendent, que només pot ésser copsada en moments de gràcia, a través de les seves manifestacions naturals i mitjançant els sentits; i la identificació de poesia i vida. Aquesta poètica rep plasmació pràctica a Pirinenques, que conté el famós poema *La vaca cega*. Després de les inclinacions decadentistes típiques de l'inici del modernisme, tornà a defensar un vitalisme optimista a *Visions i Cants* (1900). Els primers anys del segle XX, **Maragall** s'identificà, no sense una certa resistència íntima, amb la línia ideològica dominant d'un nacionalisme conservador, catòlic i tradicionalista (*Artículos*, 1904). A *Les disperses* (1904) aplega poemes originals i versions de **Goethe**. A *Enllà* (1906) es concentra en la vena naturalista, bo i sotmetent el *mite del comte Arnau* a una pregona i significativa revisió. La seva concepció de la poesia, exposada a l'*Elogi de la paraula* (1903, ampliada a l'*Elogi de la poesia*, 1909), revela una posició militant contra l'esteticisme i el cosmopolitisme tant d'una certa tendència modernista (**Zanné**, **Alomar**, etc) com del naixent noucentisme. Maragall esdevingué, així, el pontífex d'una nova onada de modernistes de procedència rural, visionaris i anarquitzants. Tornà a canviar a partir del 1906, i esdevingué obvi arran de la crisi de la Setmana Tràgica, davant la qual reaccionà insistint en la responsabilitat de la burgesia catalana. La nova actitud és reflectida a *Seqüències* (1911), sota la forma del retorn als aspectes més heterodoxos del seu pensament, atenuats en els anys anteriors, i al desig d'inquietar i d'excitar el lector; en aquest llibre publicà l'*Oda nova a Barcelona* i el famós *Cant espiritual*. Aquest segon nietzscheanisme fou matisat, però, pel que constituí el tema bàsic de *Nausica* (1913) i de la tercera i darrera versió del mite arnaldí: la de la redempció a través de la renunciació. Fou membre fundador de la *Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans*, mestre en gai saber, i president de l'*Ateneu Barcelonès*.

<sup>ii</sup> Partit polític fundat a Barcelona, el 25 d'abril de 1901, per la fusió de la **Unió Regionalista** amb el **Centre Nacional Català**, a fi de presentar-se conjuntament a les eleccions d'aquell any. La fusió fou secreta fins després de les eleccions, que suposaren un èxit per al nou partit. Aquest fou presidit per **Bartomeu Robert i Ybarzábal**, i dirigit per polítics com **Enric Prat de la Riba**, **Francesc Cambó** i **Ramon d'Abadal**. En els seus estatuts afirmava el propòsit de lluitar per l'autonomia catalana dins l'estat espanyol. L'èxit assolit a les eleccions del 1901 no es repetí a les del 1903, i el partit féu crisi; d'altra banda, la captació de sectors dretans empresa per la Lliga li llevà les simpaties de l'ala liberal, que se n'escindí (1904); la Lliga esdevingué, així, un partit específicament dretà. A les eleccions per a la renovació de l'ajuntament de Barcelona (novembre del 1905), la Lliga assolí una victòria sorollosa, que fou celebrada amb l'anomenat **Banquet de la Victòria**, que tingué àmplies repercussions (afer del *Cu-cut!* i promulgació de la llei de jurisdiccions pel **govern Moret**). Per oposar-se a aquesta llei i al que suposava, tots els grups polítics catalans —a excepció dels republicans que seguien **Lerroux**— s'uniren en el moviment de **Solidaritat Catalana**, la direcció efectiva del qual fou duta, de fet, per la Lliga, com a grup polític més ben organitzat. El triomf de la Solidaritat a les eleccions del 1907 fou espectacular, però aviat s'insinuaren les diferències entre la Lliga i d'altres partits més esquerrans, escissió que es consumà amb les eleccions municipals del maig del 1909 i, sobretot, amb l'esclat de la **Setmana Tràgica** (juliol del 1909). A les eleccions del 1910 la Lliga reconeixia la definitiva defunció de la Solidaritat Catalana, fet que li suposà una seriosa derrota. Se'n reféu en part el 1911 i totalment el 1913. Aquest mateix any aparegué el decret que autoritzava la creació de mancomunitats de diputacions provincials, triomf que consolidà el prestigi de la Lliga i li donà, durant deu anys, la direcció efectiva de la política catalana. En constituir-se la **Mancomunitat de Catalunya**, fou un home de la Lliga, Enric Prat de la Riba, el cridat a presidir-la. La nova política del partit consistia en la conquesta de l'ideal iberista basat en la federació dels pobles peninsulars. La crisi de la monarquia, el 1917, determinà un canvi en l'actuació de la Lliga: impulsora, primer, de l'**Assemblea de Parlamentaris**, acabà acceptant de participar en el govern (novembre del 1917). El mateix any Ramon d'Abadal fou nomenat president de la Lliga. Aquest impulsà l'extensió de l'ideari federatiu per la resta de l'estat espanyol. Tanmateix, les eleccions del 1918 palesaren el poc èxit d'aquests esforços, amb alguna excepció. Una nova crisi de govern (1918) exclogué la Lliga del poder i la tornà a l'oposició, on cooperà en el moviment pro-autonomia de Catalunya (novembre del 1918). La Lliga vencé, com era

---

habitual, a les eleccions dels anys 1920, 1921 i 1922. El 1921, arran del **desastre d'Annual**, es formà un nou govern amb participació de **Cambó (finances)**. En aquests mesos s'inicià l'escissió de la Lliga, de la qual se separà (juny del 1922) el sector més nacionalista, que formà **Acció Catalana**. A les eleccions a diputats provincials (juny del 1923), Acció Catalana li llevà contingents nombrosíssims de vots. A més, amb la **Triple Aliança** li prenia els seus puntals a la resta de l'estat espanyol: els bascs i els gallecs. Amb el cop d'estat de **Primo de Rivera** (13 de setembre de 1923) la Lliga hagué de passar a una situació d'il·legalitat. L'esfondrament de la dictadura (gener del 1930) li permeté de tornar a l'escena; la malaltia de Cambó li restà, però, efectivitat. La Lliga participà encara, a través de **Ventosa i Calvell** (finances), en el darrer govern de la monarquia. L'esfondrament d'aquesta arran de les eleccions del 12 d'abril de 1931 obligà la Lliga a agrupar entorn seu els sectors conservadors del país. Fruit d'aquesta tàctica fou la reestructuració de 1932-33, amb la integració d'altres partits menors, com la **Dreta Liberal Republicana de Catalunya**, i el canvi de nom del partit pel de **Lliga Catalana**.

<sup>iii</sup> **Prat de la Riba i Sarrà, Enric** (Castellterçol 1870 - 1917)

Polític. Fill d'hisendats, estudià lleis a Barcelona (1887-93) i es doctorà a Madrid (1894). El 1887 ingressà al **Centre Escolar Catalanista**, del qual fou president (1890-91). El 1891 fou elegit secretari de la junta de la **Unió Catalanista** i intervingué en la preparació i els debats de la seva assemblea de Manresa que aprovà les anomenades **Bases de Manresa**. Membre de la **Lliga de Catalunya**, a la qual pertangué en deixar el **Centre Escolar**, se'n separà el 1899, disconforme amb l'apoliticisme de la majoria dels seus membres, i impulsà la creació del **Centre Nacional Català**, de poca durada, ja que per l'abril del 1901 fou un dels fundadors de la **Lliga Regionalista**.

Home religiós i d'una ideologia conservadora, exposà en les dissertacions, en els escrits periodístics i, principalment, en el seu llibre fonamental, *La nacionalitat catalana* (1906), un concepte organicista de la nació, en el qual no era aliena la influència germànica. **Entenia la nacionalitat com la determinació unitària d'uns individus que parlen la mateixa llengua, que expressen una sola voluntat i tenen un mateix sentiment del dret revelat en el costum**. Propugnà una federació de Catalunya amb els altres pobles ibèrics sota un règim que tant podia ésser monàrquic com republicà. Fou elegit president de la diputació el 1907, càrrec per al qual fou reelegit els anys 1909, 1911, 1913 i 1917. De bell antuvi, es proposà d'assolir el seu objectiu d'una unificació administrativa de les terres de l'antic Principat. Després de molts entrebancs, el decret reial de 19 de desembre de 1913 permetia la constitució de la **Mancomunitat de Catalunya**, de la qual fou elegit president el 6 d'abril de 1914 i reelegit el 14 de maig de 1917. Amb les limitades facultats de què disposava com a president de la diputació i de la mancomunitat dugué a terme una labor formidable. En l'aspecte material amplià la xarxa de carreteres, estengué la de telèfons, modernitzà la **Casa de Maternitat**, recuperà el total domini del palau de la **Generalitat**, i el restaurà. En l'aspecte cultural, establí l'**Institut d'Estudis Catalans**, n'adoptà oficialment les **normes ortogràfiques**, creà el **Consell d'Investigació Pedagògica**, impulsà la formació de la **Biblioteca de Catalunya** i la instal·lació de biblioteques populars per les comarques, estimulà l'ensenyament especialitzat, etc. Valorà, per sobre de tot, la *continuitat* ("**la santa continuació**") i l'eficàcia. EUGENI D'ORS l'anomenà "*seny ordenador de Catalunya*", expressió que féu fortuna.

<sup>iv</sup> Diari en català (el de més llarga durada) que sortí a Barcelona des de l'1 de gener de 1899 fins al 8 de gener de 1937. "La Veu", nom amb el qual era conegut popularment, nasqué, però, com a setmanari literari i polític l'11 de gener de 1891, fundat per Narcís Verdaguer i Callís, Joaquim Cabot i Rovira i Jaume Collell. El 1899 es convertí en diari, eminentment polític, defensor del programa de la **Lliga Regionalista**, i n'assumí la direcció **Enric Prat de la Riba**. A causa d'un article editorial, signat pel director, el diari fou suspès (maig del 1900 - març del 1901). Sortí, però, sota els títols de "*La Creu de Catalunya*" i "*Diari de Catalunya*". Pel març del 1902, a causa d'un article, reproduït a "*L'Indépendant*" de Perpinyà, fou empresonat Prat de la Riba, però fou alliberat pocs dies després sota la pressió popular. La nit del 25 de novembre de 1905 militars de la guarnició de Barcelona n'assaltaren la redacció, irritats per una caricatura de Junceda (publicada també al "*Cu-Cut!*") que fou considerada insultant per a l'exèrcit. Aquest fet donà lloc a la llei de Jurisdiccions i, a més llarg terme, a la formació de la Solidaritat Catalana. Amb motiu de la convocatòria de l'Assemblea de Parlamentaris (1917) fou novament suspès perquè els parlamentaris no tinguessin una tribuna pública escrita. **F. Cambó** provà de fer-lo sortir amb el títol de "*La Veu de Barcelona*", però el governador li ho prohibí. Amb tot, els subscriptors reberen un exemplar d' "*El Poble Català*" (en realitat era "La Veu"), la qual cosa provocà una advertència severa. Tanmateix, aparegué camuflat com a "*Baluard de Sitges*" i, davant una nova prohibició, tres dies després a Vilanova i la Geltrú, amb el nom de "*Costa de Ponent*". Quan reaparegué (juliol del 1917), canvià el format i la presentació i fou publicat per Editorial Catalana. Al juliol del 1936 foren intervingudes les instal·lacions, tot i que continuà essent publicat, per bé que amb subtítols definidors dels canvis d'orientació política: Diari de l'autonomia i de la República, Diari antifeixista controlat pel Comitè Obrer i CNT-Diari antifeixista-AIT. A més d'Enric Prat de la Riba, el dirigiren Josep Morató i Grau, Joaquim Pellicena i Camacho i Ramon d'Abadal i de Vinyals. Entre els principals redactors i col·laboradors tingué Lluís Domènech i Montaner, Narcís Verdaguer i Callís, Lluís Duran i Ventosa, Josep Puig i Cadafalch, Francesc Cambó i Batlle, Raimon Casellas, Josep Aladern, Francesc Matheu,

---

Josep Carner (Bellafila, Caliban, Two), Eugeni d'Ors (Xènius), Jaume Bofill i Mates (Puck, Guerau de Liost, One), Ferran Agulló (Pol), Josep M<sup>a</sup> Junoy, Josep Pla, Modest Sabaté, Miquel Capdevila, Farran i Mayoral, etc. Cal destacar la importància de les planes literàries i de pensament, com la col·laboració diària de Xènius amb *Glosari* i els versos de Josep Carner *Rimes de l'hora*. Publicava dues edicions diàries. La de la nit donà lloc a la formació d'un periòdic nou, "*La Veu del Vespre*").

<sup>v</sup> Entitat política catalana constituïda el 6 d'abril de 1914 per la unió de les quatre diputacions provincials catalanes. El president fou Enric Prat de la Riba. Les bases legals de la Mancomunitat foren el decret de 18 de desembre de 1913, que autoritzava la unió de províncies de l'estat espanyol per a fins exclusivament administratius, dos decrets de 26 de març de 1914, que aprovaven l'Estatut de la Mancomunitat de Catalunya, i el mateix Estatut, redactat per Prat de la Riba i aprovat per la junta de les diputacions de Catalunya el 9 de gener de 1914. L'organització político-administrativa de la Mancomunitat es basava en tres òrgans fonamentals: l'assemblea general, el consell permanent i la presidència. L'assemblea era sobirana i composta per tots els diputats de les quatre províncies. L'assemblea era presidida pel president de la Mancomunitat, però, el 1919, tingué ja president propi. El consell permanent era format pel president i vuit consellers, amb representació de les diverses tendències polítiques, per tal d'evitar tant el possible centralisme barceloní com el monopoli polític de la Lliga Regionalista. El consell permanent era una mena de govern regional incipient, que actuava com a poder executiu. El finançament de la Mancomunitat hagué de recórrer pràcticament als emprèstits, car mancà de recursos propis mentre no li foren delegats els serveis de les diputacions provincials. Ja en les primeres reunions de l'assemblea general hom acordà de demanar al govern la delegació a la Mancomunitat de les funcions que les lleis poguessin donar en endavant a l'administració central en les províncies catalanes respecte a molts sectors. Pel setembre del 1918 les diputacions traspassaren a la Mancomunitat els serveis de construcció de carreteres i l'Escola Superior d'Agricultura, i pel gener del 1920 la totalitat dels serveis de beneficència, instrucció pública i deute. Enric Prat de la Riba, que tornà a ésser elegit president de la Mancomunitat el 14 de maig de 1917, fou el veritable motor de l'obra realitzada per aquella fins que fou dissolta el 1925 pel general Primo de Rivera. La Mancomunitat fou, per a Prat, quelcom més que un òrgan administratiu: la creació d'una entitat política que posés les bases d'una futura autonomia de més llarg abast. Per arribar-hi, hom creà i envigorí institucions com l'Institut d'Estudis Catalans, la Biblioteca de Catalunya, l'Escola Superior d'Agricultura, les Biblioteques Populars, l'Escola del Treball, la de Bibliotecàries, i moltes altres, que havien de dur a terme una tasca de conscienciació catalana força important, alhora que hom posava les bases d'una administració pròpia. La Mancomunitat de Catalunya intervingué directament en la lluita autonomista iniciada el 1918, lliurant al govern espanyol unes Bases de la Autonomia i redactant sobiranament l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, que fou aprovat per l'assemblea general el 25 de gener de 1919.

<sup>vi</sup> Publicació quinzenal literària (semestral des del 1927), publicada a Barcelona (1915-36) i fundada i dirigida per **Josep Maria López-Picó**. En foren redactors inicials **Carles Riba**, Ramon Rucabado, **Farran i Mayoral**, Manuel Reventós i **Alexandre Plana**. El motor, però, en fou **Joaquim Folguera**: li donà un caràcter més incisiu i hi aportà crítica literària i artística, resum d'altres publicacions i un important noticiari. Publicà dos almanacs (1918 i 1919) i una sèrie de llibres: Publicacions de La Revista.

<sup>vii</sup> **Ors i Rovira, Eugeni d'** (Barcelona 1881 - Vilanova i la Geltrú 1954)

Escriptor i filòsof. Estudià dret a Barcelona i es doctorà a Madrid (1905). Abans havia col·laborat a diverses revistes d'inspiració catalanista com "*La Renaixença*", "*La Veu de Catalunya*" i "*Pèl & Ploma*", on publicà la narració tenebrista *La fi de l'Isidre Nonell* (1902), i freqüentà **Els Quatre Gats** i el **Cercle Artístic de Sant Lluc**. Utilitzà els pseudònims **Octavi de Romeu** i **Xènius**, que emprà definitivament el 1906 en el *Glosari* de "*La Veu de Catalunya*", on escrivia comentaris culturals i polítics o d'algun esdeveniment insignificant amb intenció allisonadora. Propugnà uns ideals cívics que compartia amb el catalanisme ascendent en tant que reiterà la teoria de l'arbitrarisme i elaborà la doctrina estètica del que en digué **noucentisme**, del qual s'erigí en definidor.

Participà activament en multitud de cursos i congressos sobre filosofia, psicologia, art, etc. El 1911 publicà les *Gloses de Quaresma* per exposar el que anomenà la *Filosofia de l'home que Treballa i que Juga*. Elegit secretari general de l'**Institut d'Estudis Catalans** el 1911, aparegueren les gloses de *La Ben Plantada*. En esclatar la Primera Guerra Mundial escriví al *Glosari* unes neutralistes *Lletres a Tina*, seguides als següents anys per *Gualba la de mil veus*, *l'Oceanografia del tedi* i *La vall de Josafat*.

Director d'**Instrucció Pública de la Mancomunitat**, menà, des dels seus càrrecs, una constant "lluita per la cultura". Negant-se a sotmetre's a la disciplina burocràtica i simpatitzant del sindicalisme, dimití del seu càrrec oficial, cessà com a secretari de l'**Institut**, i a començament del 1921 abandonà la direcció del seminari de filosofia. Deixà de publicar el *Glosari* a "*La Veu*" i continuà a "*El Día Gráfico*", on accentuà el seu entusiasme sindicalista, amb *El Nou Prometeu*

---

*Encadenat*. El febrer de 1920 inaugurà una col·laboració en castellà a “*Las Noticias*”, on publicà el 1922 un dels llibres que més reputació li donarien com a crític d’art, *Tres horas en el Museo del Prado*. Pel gener de 1923 s’establí a Madrid i publicà un *Glosario* a “ABC”, que prosseguiria a d’altres publicacions. Membre de l’**Academia Española** (1926), no hi ingressà fins el 1938, època en què creà l’**Instituto de España**. A París publicà, el 1927, en francès, uns assaigs biogràfics que, augmentats, apareguren en castellà: *Epos de los Destinos* (1943). Cap de la Jefatura Nacional de Bellas Artes del govern de Burgos, el 1938 gestionà el retorn a Madrid dels quadres del Museo del Prado dipositats a Ginebra. El 1939 aparegué a Buenos Aires *Introducción a la vida angélica. Cartas a una soledad*, i el 1947 publicà a Barcelona *El secreto de la Filosofía* i el 1954, amb caràcter pòstum, *La verdadera historia de Lidia de Cadaqués*, una mena de rectificació de *La Ben Plantada*. El 1953 li fou conferida amb caràcter excepcional la càtedra de Ciència de la Cultura a la Universitat de Madrid.

viii **Carner i Puig-Oriol, Josep** (Barcelona 1884 - Brussel·les 1970)

Escriptor. Publicà els primers escrits a «L’Aureneta» (1896). A la universitat milità en el moviment catalanista, i es llicencià en dret (1902) i en filosofia i lletres (1904). A primeria del segle, dirigí revistes («Catalunya», «Empori», etc), col·laborà amb **Pompeu Fabra** a l’*Institut d’Estudis Catalans*, i fou redactor de «*La Veu de Catalunya*» (fidel a **Prat de la Riba** fins a la mort d’aquest). Col·laborà a publicacions molt diverses («*La Publicitat*», etc), i dirigí editorials. El 1921 ingressà en la carrera consular, i passà a la diplomàtica, la qual cosa l’allunyà en part de la vida catalana. Durant la guerra civil es posà al costat de la República i romangué a Brussel·les. El 1939 s’exilià a Mèxic, on fou professor universitari. De tornada a Brussel·les (1945), fou professor a la Universitat Lliure i al Col·legi d’Europa de Bruges; i, a Londres (1945-47), membre del Consell Nacional de Catalunya a l’exili. Dels primers llibres, el *Llibre dels poetes* (1904), d’influència modernista, mostra ja la ironia que caracteritzarà la seva obra. Imposà el sonet amb dos llibres (1905 i 1907), i *Els fruits saborosos* (1906) és considerat una de les fites del **Noucentisme**. En *Verger de les galanies* (1911) creà un nou estil de poesia amorosa. I després de *Les Monjoies* (1912), publicà *La paraula en el vent* (1914), *Auques i ventalls* (1914), *Bella terra, bella gent* (1918) i *L’oreig entre les canyes* (1920). Fora de Catalunya, la seva poesia es concentrà en el record. *La inútil ofrena* (1924), *El cor quiet* (1925), *El veire encantat* (1933) i *La primavera al poblet* (1935) són una creació constant de llenguatge i una transfiguració del seu món, esdevingut clàssic. Després de la guerra civil, publicà *Nabí* (1941), i continuà la revisió de l’obra poètica amb *Paliers* (1950), *Llunyania* (1952) i *Arbres* (1953). *Les Obres completes. Poesia* (1957), totalment revisades, inclouen el recull inèdit *Absència*. En *El tomb de l’any* (1966) insisteix en el paisatge i en l’enyorança. També publicà teatre: *Canigó* (1910), *El giravolt de maig* (1928), la llegenda mexicana *El ben cofat i l’altre* (1951), i *Cop de vent* (1966). I en prosa: *L’idil·li dels nyanyos* (1903), *Deu rondalles de Jesús infant* (1904), *La malvestat d’Oriana* (1910), etc, i diversos reculls d’articles (*Les planetes del verdum*, 1918; *Les bonhomies*, 1925; i *Tres estels i un ròssec*, 1927). Carner fou un gran traductor: **Dickens, Shakespeare, Twain, Arnold Bennett, Villiers de l’Isle Adam, Musset, Lafontaine, Defoe, Carroll** i l’antologia de poesia xinesa *Lluna i llanterna* (1935). El 1985 es publicaren els seus escrits d’exili: *Prosa de l’exili* (1939-62).

ix **Ruyra i Oms, Joaquim** (Girona 1858 - Barcelona 1939)

Escriptor. Format en la lectura dels clàssics —**Homer, Cervantes, Shakespeare**—, per la influència del seu company, el doctor **Ramon Turró**, escriví unes proses castellanes, però començà aviat a publicar només texts catalans: premis als Jocs Florals de Girona i de Barcelona i col·laboracions a “La Renaixença”, “La Revista”, “La Il·lustració Catalana”, “El Matí”, etc. Format dins el modernisme, Ruyra, per raons morals i estètiques, rebutjà els aspectes naturalistes més sòrdids i, sense acabar mai cap novel·la (*La gent del Mas Aulet* no passà dels primers capítols), esdevingué un narrador excel·lent i líric, amb Girona i Blanes com a escenaris de les seves narracions, que combinen el verisme i la fantasia. Es revelà amb *Marines i boscatges* (1903), ampliada i refosa sota el títol de *Pinya de rosa* (1920). Escriví també les narracions de *La parada* (1919) i *Entre flames* (1928). Les seves proses han estat reeditades sovint i hom en publicà les *Obres completes* (1949). Com a poeta fou, a més d’un bon versificador, hereu d’un simbolisme nòrdic i del popularisme verdaguerià. Publicà *El País del Pler* (1906), *Fulles ventisses* (1919) i *La cobla* (1931). No tingué èxit en el teatre. Traduí obres d’**Erckmann-Chatrian, Schmidt, Molière** i **Scribe**. Pertangué a l’*Institut d’Estudis Catalans* (1918) i fou un eficaç col·laborador de Fabra en l’arreglada de mots i en la discussió de problemes filològics, que, en part, publicà a la premsa sota el títol de Qüestions de llenguatge. Alhora fou un teòric literari: *L’educació de la inventiva* (1938). Les generacions noucentistes el consideraren un mestre, per raó de la seva contribució a la fixació de la llengua literària.

x **Fabra i Poch, Pompeu** (Gràcia, Barcelona 1868 – Prada, Conflent 1948)

Gramàtic i lexicògraf. Estudià la carrera d’enginyer industrial, i ocupà una càtedra de química a l’escola d’enginyers de Bilbao, on residí durant deu anys (19 02-11). Amb tot, de molt jove, s’afermà en ell la decisió de dedicar-se a l’estudi del català i a la difusió de la correcció de la llengua. Formà part de *L’Avenç*, on promogué (1890-91) una campanya memorable per a la reforma ortogràfica, amb **Jaume Massó i Torrents** i **Joaquim Casas i Carbó**, que publicaren el

---

seu *Sil·labari català* (1904) i un *Tractat d'ortografia catalana* (1904), i tingué una participació destacada en el **Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana** (1906). *La Gramàtica de la llengua catalana* (1912), és la seva obra més sòlida des d'un punt de vista lingüístic. Cridat per **Prat de la Riba**, es traslladà a Barcelona, on fou nomenat professor a la càtedra de català i membre de la secció filològica (1911) de l'*Institut d'Estudis Catalans*, de la qual més tard fou president (com ho fou també de l'Institut); tingué a càrrec seu, encara, la direcció de les oficines lexicogràfiques del mateix Institut. Aquest promulgà les *Normes ortogràfiques* (1913), que, bé que sense el seu nom, eren principalment obra d'ell i contenien la part essencial de l'ortografia defensada pel grup de L'Avenç i que serviren per a la formació d'un *Diccionari ortogràfic* redactat sota la seva direcció (1917). La segona etapa de la reforma fou l'estrictament gramatical: publicà, per encàrrec de l'Institut, que l'adoptà com a oficial, la *Gramàtica catalana* (1918). Redactà el *Curs mitjà de gramàtica catalana*, publicat per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (1918). La tercera etapa de l'empresa fou el *Diccionari general de la llengua catalana* (1932). Concebut com el canemàs del futur diccionari de l'Institut, hi era recollit, amb tot, el vocabulari indispensable. El 1939 s'exilià, i residí a París, Montpeller i Prada (Conflent). Malgrat tot, continuà treballant, sobretot en una nova *Gramàtica catalana* (1956), en edició a cura de **Joan Coromines**.

<sup>xi</sup> **Puig i Cadafalch, Josep** (Mataró 1867 - Barcelona 1956)

Arquitecte, historiador de l'art i polític. Estudià arquitectura i ciències exactes a Barcelona (doctorat a Madrid el 1888). Fou arquitecte municipal de Mataró (1889). Establert a Barcelona, dirigí la construcció de la casa Martí —Els Quatre Gats— (1895). Dibuíxà la creu de ferro del Rosari Monumental de Montserrat (1896), dirigí la casa Coll i Regàs de Mataró, i a Argentona féu la seva residència (1897) i la masia dels Garí (1899). A Barcelona féu la Casa Amatller (1900), la casa Macaya (1901), la casa Trinxet (1904, desapareguda), la casa Sastre i Marquès de Sarrià (1905), la Casa Serra (1907), la Casa Quadras (1905) i la casa Terrades (1905). Obres més tardanes són: la Casa Company (1911), la fàbrica Casarramona (1913), els projectes (1915) de l'Exposició Internacional de Barcelona, les cases Pich i Pon (1921), Guarro (1923) i Casarramona (1924). Projectà l'enllaç de la Via Laietana amb el sector de la capella de Santa Àgata (1914) i l'agençament de la Plaça de Catalunya (1923). Restaurà les esglésies de Sant Martí Sarroca i de Sant Joan de les Abadesses i impulsà les excavacions d'Empúries a través de l'*Institut d'Estudis Catalans*, entitat de la qual fou cofundador i president molts anys. Profund coneixedor de l'art medieval català, és autor d'obres com *L'arquitectura romànica a Catalunya* (1909-18, amb **A. de Falguera** i **J. Goday**), *La geografia i els orígens del primer art romànic* (1930), *L'architecture gothique civile en Catalogne* (1935), *L'escultura romànica a Catalunya* (1949), etc. Exercí la docència a Catalunya i a l'estranger, i fou doctor honoris causa de les universitats de Freiburg (1923), París (1930) i Tolosa (1949). Ingressà el 1886 al Centre Escolar Catalanista, que presidí (1889-90). Participà en la I Assemblea de la Unió Catalanista de Manresa (1892), pertangué a la Lliga de Catalunya i fou un dels fundadors de la "*La Veu de Catalunya*". Cofundador de la **Lliga Regionalista** (1901), fou membre del seu Comitè d'Acció Política. Del 1902 al 1905 fou regidor de l'ajuntament de Barcelona, on promogué la política de sanejament i la constitució de la Junta Autònoma de Museus (1902). Diputat a corts per Barcelona (1907), fou diputat provincial per Barcelona, i ajudà Prat de la Riba en la seva tasca cultural. Fou designat segon president de la Mancomunitat el 1917, i en fou president des de 1919 a 1923. L'ajuntament dictatorial de Barcelona també el destituí del seu càrrec d'arquitecte de l'Exposició. La revolta del 1936 l'obligà a fugir i s'establí a París, i després al Rosselló.

<sup>xii</sup> **Bofill i Mates, Jaume** (Olot 1878 - Barcelona 1933)

Poeta, conegut amb el pseudònim literari de **Guerau de Liost**, polític i periodista. Començà la seva actuació política a la **Lliga Regionalista**, de la qual fou regidor per Barcelona. Fou diputat de la **Mancomunitat** l'any 1919. El 1922 intervingué en la formació d'**Acció Catalana**, i en fou dirigent fins que se'n separà i retornà a la **Lliga**. Amb política es relacionen els seus llibres *Discurs a les juventuts catalanes* (1919), *L'altra concòrdia* (1930) i *Una política catalanista* (1933), llibre pòstum. Com a poeta, el llibre *La muntanya d'ametistes* (1908) fou prologat per **Eugeni d'Ors** amb una mena de manifest de les **idees noucentistes**: agudeses d'observació, precisió idiomàtica, detallisme preciosista i, sobretot, l'absorbent fidelitat a un món i a un paisatge, el Montseny. Altres llibres de poesia són *Somnis* (1913), *La ciutat d'ivori* (1918), *Selvatana amor* (1920), *Ofrena rural* (1926) i *Sàtires* (1929). Dins el volum *Obra poètica completa. Proses literàries* (1948), hom recollí *Darrereres poesies*, que havia deixat inèdites. Fou un dels puntals de la poesia noucentista.